

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampelj) znesse vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
na mesec — 80 "
posamezne številke po — 7 "

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedijta v
Blaznikovi tiskarnici na Beču.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Česa je nam Slovencem zdaj v najprvi vrsti treba?

Ne dá se tajiti, da smo se Slovenci, kakor so volitve pokazale, vsled nesrečnega razpora dobrih deset let nazaj pomaknili. Med tem, ko je katoliška stranka povsod, kjer je količjak izdatno število katoličanov, storila lep korak naprej in poslala več svojih poslancev v državni zbor, kakor druga leta, smo mi kar v enem hipu ravno toliko ali še več zgubili, kakor so oni pridobili političnega polja.

Toda zdaj ne gre več obžalovati propada ali nositi se nad onimi, ki so ga v prvi vrsti zakrivali. Vzroki propada so pač vsakemu že znani, toraj treba, da Slovenijo zopet izkopljemo iz razvalin in šute, jo skušamo na novo zidati in potem vtrditi bolj, kakor se je do zdaj godilo. Treba je bistrih in zanesljivih čuvajev, ki ne bi na obzidji spali in se ne zmenili za bližajočega sovražnika, čeravno bi po dnevi in v očitnem napadu nič ne mogli. Saj nam je pokazala britka skušnja, na kak način nas je sovražnik spodkopal, toraj se bomo vedeli varovati vsacega na videz še tako majhnega rovanja in kopanja.

Dežela slovenska pa je obširna, ni je lahko proti sovražniku vtrditi le z eno trdnjavo. Stari narodi so v brambo svojih pokrajin razen ene velike zidali tudi več majhnih trdnjav, šotorov ali taborov, po deželi raztresenih, da se je sovražnika moč, kjerkoli se je pokazala, že razdrobila ali vničila, predno je prišla do glavne trdnjave.

Narod slovenski, izbudivši se in spoznavši, da gre v pogubo, ako si sam ne brani svojih pravic, svojega jezika, se je poprijel bojnega načina nekdanjih narodov; začel je snovati čitalnice, ki so bile vadnice za duševni boj, toraj skoro to, kar so bili nekdanj tabori. Vendar imajo čitalnice bolj miren, toraj našemu nasprotniku ne tako nevaren namen, ker se ne smejo s politiko pečati. Zato so pa tudi sčasoma opešale, kajti v tako nemirni dobi hoče ljudstvo vsak dan kaj novega imeti, hoče se podučiti o dogodbah časa in o napredovanju politike. Take hrane mu je tudi treba, da ga sovražnik ne najde nepripravljenega, kedar ga domovina kliče na volilni boj.

Najbolj se doseže ta namen po katoliških političnih društvih, to se je pokazalo povsod, kjer so do zdaj taka društva že ustanovljena, n. pr. po Štajarskem in Koroškem. Če tudi povsod še ni bila zmaga na naši strani, vendar smo ji prišli že blizu, veliko bliže, kakor takrat, ko še takih društev ni bilo. Povsod tam se je narodni in katoliški duh vtrdil, na Koroškem se posebno lepo naša reč razvija, po katoliških političnih društvih iz politične malomarnosti izbujeno ljudstvo se jame zavedati, se čutiti, narodna ideja ga navda in ono začne biti ponosno na svojo narodnost.

Taka je tudi na Štajarskem ob slovensko-nemških mejah, kjer je Herman s tako večino zmagal.

Na Kranjskem imamo tako društvo v Ljubljani, to se je pa tudi videlo pri volitvah ljubljanske okolice, in na Gorenjskem jih snuje, zato je pa Hohenwart tako sijajno zmagal.

Kakor so nekdanj vitezi nemškega reda povsod ob sovražnih mejah napravljali vtrjene tabore ali trdnjave, da so varovali dežele tujih napadov, tako moramo tudi mi obdati svojo deželo s političnimi tabori, t. j. s katoliškimi političnimi društvi, in to brez zamude, zlasti ob italijanski meji na jugu in ob nemški na severu. Notranjsko, Dolenjsko, Goriško, Istrsko dozda še nima nobenega tacega društva, kolikor je nam znano, na Gorenjskem jih je nekaj, a premalo. Čitalnic je pač več, a te so zgubile svoj pomen, ker so prišle večidel pod gospodarstvo takih ljudi, kateri niso zmožni za vodstvo ali pa jih celo zlo rabijo za svoje osebne namene.

Na noge toraj, duhovniki, župani in bolj omikani gospodarji! Snujte katoliško-politična društva, ne ustrašite se zadržkov, ki bi se vam v prvem trenutku pokazali, zedinjene moči jih naglo premagajo. Ustanova ni težavna in če je prvi korak storjen, se jih poprime več dela, posebno ker kmetiško ljudstvo že jame prevideti, da zdaj ne gre več tako, kakor nekdanj, ko je kmet le davke plačeval, a za drugo se ne zmenil. Druga volilna borba ne sme najti nas več nepripravljenih, kakor smo bili zdaj, razvajeni po prejšnjih lahkih zmagah. Vsak, tudi prvotni volilec mora vedeti, zakaj gre volit, kake nasledke bi imela za-nj izvolitev nasprotnega kandidata; saj je tudi tista armada prav hrabra, ki vé, da se bojuje za svojo domovino, za pravo svojo, ne pa ona, ki se žene v boj ali slepo gre za svojim poveljnikom.

Da se to doseže, treba je političnega poduka; kar so šole mladini, to so našemu ljudstvu katoliška politična društva. Le po teh društvih zamore kmet se podučiti o državnem življenju, ktero je po konstituciji tako vredeno, da je vsak davke plačevajoč državljan poklican sodelovati pri vladanji, to je, s svojim glasom pomagati, da pridejo taki ljudje v državni zbor in iz tega morda v ministerstvo, katerim je mar za blagor naroda, vere, dežele, cesarstva. Če kje, velja tukaj pregovor: „Kakors si boš postlal, tako boš spal.“ Ako pa volilec to vé, potem se ne bo dal tako lahko premotiti ne z obljubami ne z denarjem, kajti kaj je momentani videzni dobiček proti škodi, ki se utegne po slabih volitvah celi deželi goditi!

Mislimo, da po teh kratkih razlogih vsak sprevidi važnost katoliško-političnih društev: nadjamo se, da nam ni treba tega obširneje razlagati. Na noge tedaj, kličemo še enkrat, snujte katoliško-politična društva, najmočnejše trdnjave zoper naše sovražnike!

Ukaz ministra Stremayr-a zaradi slovensčine v slovenskih srednjih šolah.

(Dalje.)

K temu prihaja slednjič še to, da bi se pogrešanje učnih in pomočnih knjig, kakor tudi drugih učnih pripomočkov za poduk v srednjih šolah v slovenskem jeziku nikakor ne dalo tako hitro in popolnoma odpraviti, kakor se je obetalo o svojem času. Tem manj po pravici smem misliti, da se je šolska literatura zunaj kroga pravih učnih in vajnih knjig v zadnjih dveh letih izdatno pomnožila. Dokler se ta temeljni pogrešek ne odpravi, se zdi sicer najbližnja pomoč proti obstoječim nepravilnostim, to je osnova posebnih naprav s popolnoma nemškim in drugih s popolnoma slovenskim učnim jezikom nemogoča. Še celo spodnja gimnazija, realna gimnazija ali spodnja realka se pri takem stanu s popolno slovenskim podukom ne dá vravnati, kakor je bilo to že leta 1871 po vodstvu Kranjske realne gimnazije pojasnjeno na prav zapomenljivi način, če se prezre tudi to, da bi morala taka naprava vendar le dobiti tako uredbo, ki dá učencem zmožnost, da prestopijo iz nje na kako gornjo gimnazijo ali višjo realko z nemškim učnim jezikom. Času in duševnemu trudu slovenskega naroda je pripuščeno, s pomočjo spodbujevanja po nemškem kulturnem življenju ono nemogočnost v najkrajšem času odstraniti. Da se to skrajša, pripomogla bo izdatno naredba v najnižih razredih srednjih šol, v katerih se zdaj pač edino more izpeljati, po kateri se bo slovenski mladini ne le odvzel del učnih težav, ki so se pri izključljivi rabi nemškega učnega jezika vselej pokazale in se pokazati morajo, temuč se bode tudi pridobivala potrebna temeljitost jezikoznanstva in bogatost v izrazu, da se bo svojega maternega jezika tudi v praktičnem poklicu mogla z dovoljnim vspehom posluževati.

Iz tega vzroka dovoljujem, da se od štirih paralelnih razredov spodnje gimnazije, katerih daljni obstanek na ljubljanski gimnaziji za leto 1873/4 sem že z ukazom 20. septembra t. l., št. 8952 dovolil, trije za naprej kot po jeziku razdeljeni vredijo. V prvem se sme podučevati iz vsih predmetov, izvzemši geografijo (zemljepisje) in računstvo, za ktera manjka deloma priprave učne knjige, deloma neobhodno potrebnih učnih pripomočkov, v slovenskem jeziku; v drugem se ima podučevati nemški jezik in naravoslovje (razen končanja v prvem razredu pričetega živalstva) v nemškem jeziku; v tretjem velja enako tudi o latinščini in grščini, tako da se obdrži slovenski poduk le pri verenauku in slovenskem jeziku.

Dokler se zdi po številu učencev IV. razreda razdeljenje v paralelne razrede potrebno, se ima dati enemu izmed nju jezična vredba ravno omenjenega III. razreda.

V górenjih razredih ima to tudi za prva odpasti in prevodne vaje iz latinščine ali gerščine v slovenščino se imajo zarad pičlo odmerjenih ur za klasična jezika prenesti na ure poduka v slovenskem jeziku, za ktere ga ostane ravno ta jezik učni jezik. (Konec prih.)

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Ustavoverni državni poslanci zdaj iščejo državnemu zboru predsednika. Za g. Hopfena ne marajo več, Eichhoff, Kellersperg in dr. Grebmer, katerim so predsedništvo ponujali, ga pa nočejo prevzeti. 7. t. m. so se tedaj zopet zbrali in so imeli volitev za poskušnjo, pri kateri je dobil večino glasov dr. Rechbauer. Za podpredsednika pa sta bila odmenjena dr. Vidulič in dr. France Gross. Federalistični poslanci pa bodo po poročilu ustavovernih listov svoje glasove dali grofu Hohenwartu, ter mu s tem javno izrekli svoje zaupanje. — Veliko skrb prizadeva tudi denarno posojilo, ktere ga denarni minister zahteva. Dotični predlog se je menda včeraj predložil državnemu zboru. Če je posojilo res potrebno, pravi „Vaterland“, bodo za-nj glasovali tudi konservativni poslanci, da-si ga zahteva ministerstvo Auerspergovo. Vprašanje pa je, kdo bode posodil? Govorilo se je, da nam bode posodila pruska vlada, to pa bi bila velika nevarnost za naše cesarstvo, ki bi potem takem postalo vazalstvo pruskega kraljestva.

V odborih, ki imajo preiskovati volitve, so bile med drugimi zadržane tudi volitve velikega posestva na Goriškem, Zgornjem Avstrijskem in Štajarskem, ker so glasovali duhovniki, in volitev Ljubljanske kupčijske zbornice.

V drugi seji gospóske zbornice stavil je Fürstenberg predlog, naj se na prestolni govor odgovori z addresso. Ta predlog je bil enoglasno sprejet in se je precej volil tudi odbor, ki bode adresno sestavil.

O federalističnem shodu brati je bilo po časnikih mnogo napačnega in neresničnega. Iz privatnega pisma preobčimo te-le avtentične poročila: 2. t. m. so se zbrali konservativni poslanci z nekaterimi udi gospóske zbornice pri dežel-nem grofu Fürstenbergu. Poslanci Tirolski, Avstrijski, Štajarski in Solnograški so nazna-nili, da hočejo po želji svojih volilcev v državni zbor stopiti. Česki in Predarelski poslanci bili so za to, da se državnega zbora ne vdeležijo. Moravci se niso odločili na nobeno stran. Grof Hohenwart je pa tudi bil za to, da se na vsak način v državni zbor gre. Na večer so se zopet zbrali pri dr. Riegerju, pa niso ničesar sklenili. 3. t. m. zbrali so se pri grofu Barbo-tu, in grof Hohenwart je pri ti priložnosti razvijal vzroke, zakaj je on za vdeležitev. Morda bode cesar federalistov kmalo potreboval, če pa v državni zbor ne vstopimo, se nam ni nadjati nobenega sočutja pri njem. Na večer tistega dne so se sošli zopet pri Riegerju. Pri tem zboru so bili nazoči tudi dr. Razlag, dr. Vošnjak in Pfeifer, ki so rekli, da se morajo vdeležiti državnega zbora, ker to njih volilci zahtevajo. Pri tem zboru se je sklenilo, da razun Čehov stopijo vsi federalisti v državni zbor; Moravci in Predarelci pa so hoteli še počakati prestolnega govora in se poprej še pogovoriti s svojimi volilci. Čehi pa so rekli, da v državni zbor sicer ne gredo, a da ostanejo v zvezi z drugimi federalisti, in dr. Rieger izrekel je upanje, da se federalistični armadi, ki na ta dvojin način skupnemu sovražniku nasprotovate, konečno zopet zedinite.

Ogrski deželni zbor je 8. t. m. po štirimesečnem prestanju zopet pričel svojo delavnost. Ghyczy se je poslanstvu odpovedal, pa Tisza upa, da bode v Komornu zopet izvoljen. Minister Szlavy dá potem kratek pregled tega, kar je deželni zbor že v zadnji sesiji storil in našteje nekaj postav, ktere se bodo slavnemu zboru predložile. Sicer pa Ogrom ravno tako, kakor nam, primanjkuje denarjev. Ministri ogrski in cislajtanijski so se sicer posvetovali, kako bi se temu pomanjkanju v okom prišlo, pa se niso mogli zediniti.

Vnanje države.

Na Pruskem. Katoliški listi so jako zadovoljni z izidom volitev za deželni zbor. Da-si je vlada močno pritiskala in posluževala se pri agitaciji najnesramniših pripomočkov, in da-si je posrednji volilni red za katoliško stranko močno neugoden, pomnožilo se je število njihovih poslancev od 60 na kakih 82. Tudi Poljaki, ki so imeli do zdaj le 12 poslancev, pridobili so si pri zadnjih volitvah še dva. Še boljšega vspeha se nadjajo pri volitvah za državni zbor, ki se bodo menda meseca decembra vršile. V prestolnem govoru, ktere ga ministri ravno izdelujejo, omenjeno bo tudi, da se bo predložil načrt postave za posilni civilni zakon.

V Bavarskem deželnem zboru, ki se je 4. t. m. pričel, stavil je Volk predlog, da bi se za vse nemške dežele, tedaj tudi za Bavarsko, vpeljala enaka civilna prava. Minister pravosodja bil je za ta predlog, ki je bil s 77 glasovi proti 74 sprejet. Bavarska bo prišla na ta način počasu ob vso svojo samostalnost.

Francoska. Poročilo Mak Mahonovo, ki se je 5. t. m. v narodni skupščini prebralo, je mirno in odločno. Predsednik omeni najprvo veselega dogodka, da so nemški vojaki zapustili Francosko, nadalje povdarja, da je po celi deželi lep mir, in naposled skupščini priporoča, da naj konečno ne določi, kakošno vlado naj dobi Francoska, ampak naj sedanjo povekša s tem, da ji odmeri čas njenega obstanka. Po prebranem predsednikovem poročilu prišel je v razgovor predlog Changarnierov, da naj se Mak Mahonu oblast podaljša za deset let. Po vladini želji izročil se je ta predlog posebnemu odboru, in gotovo se bode podaljšanje predsednikove oblasti z veliko večino sklenilo, ker mislijo za-nj glasovati tudi bonapartisti. Ker ni bilo še mogoče za trdno ustanoviti monarhično vlado, je podaljšanje Mak Mahonove oblasti najboljše za Francosko. Pokazal se je tako zmožnega za vladanje in znal je tako ustavljati se tirjatvam prenapetih radikalcev, da se za Francosko ni bati, doker ji je Mak Mahon na čelu. Kedar bo podaljšanje sklenjeno, bode ministerstvo odstopilo, vendar pa Broglie in 4 drugi še ostanejo.

Avtunska sodnija obsodila je dva tistih hudodelnikov, ki so se bili zarotili zoper markezinjo Mak Mahonovo, na 4 leta hude ječe, enega na 3 in enega na 2 leti. Zapletena sta v to zarotbo tudi dva radikalna poslanca, Barodel in Boystet. Pripoveduje se tudi, da so na sled prišli še neki večji zarotbi, ki je z internacionalno v zvezi in v ktero je več občinskih zastopov zapletenih.

Iz Španskega se poroča „Vaterlandu“, da so Karlisti vzeli mesto Mora ob Ebru, ktero jim je branilo vdariti jo prek reke proti glavnemu mestu Madridu. Ob enem se tje pomiče nek drug oddelek od izhoda, pod vodstvom generala Sautey-a, in je 2. t. m. že došel v Novo Kastilijo ter vzel eno najvažniših mest, Cuenca po imenu. Rebublikanski vojaki so se

nekoliko časa branili, pa naposled so se morali vdati in Karlistom prepustiti vse orožje, vse streljivo in vse konje; prišla jim je v roke njih vojna kasa s 400.000 franki. Razun tega je moralo še mesto, kjer so nešli tudi 500 pušek, ki se od zdej bašejo, plačati nekoliko vojnega davka. Mestno predsedništvo iz Mirande poroča na dalje od velike zmage Karlistov, pri kateri je republikanski general Moriones ranjen in vjet, nek drugi general pa ubit. Med vjetimi je še 25 častnikov ali oficirjev in 150 konjikov.

Laška. V Turinu so 8. t. m. odkrili spominek minis'tra Cavour-a. Kralj, kraljeviči, ministri in zastopniki poslancev so bili pri ti svečanosti navzoči. Turinski župan imel je slovesen govor, v katerem je rekel, da Cavour ni doživel, da bi bila Italija zedinjena, a njegova politika je ostala, ter lahe peljala v Benedke in Rim.

Dopisi.

Iz Gorenjskega 8. novembra. Z lepim, gorkim vremenom so odšli tudi obiskovalci naših zavoljo naravne lepote znanih krajev, katerih pa letos ni bilo toliko, kakor prejšnja leta. Temu se pa ni čuditi. Ptujce je zadrževala nekaj razstava dunajska, nekaj pa denarni polom, ki je marsikteremu noge in peruti polomil, da ni mogel od doma. Dosti so pa naši ljudje tudi sami krivi, ker tujce preveč skubejo. Nek Anglež, s katerim sva se o lepoti gorenjske strani pogovarjala, mi je rekel, da se ti kraji smejo z marsikterimi v švicarskih in nemških planinah meriti, da se pa ptujci blizo bojé, ker po gostilnicah neusmiljeno ž njimi ravnaajo. Rekel je, da je bil že v mnogih toplicah, da pa nikjer ni tako drago plačeval, kakor na Blejskem jezeru. — Vožnja po Bohinjskem jezeru bi kmalo več stala, kakor iz Ljubljane v Trst po železnici. Dva goldinarja od čolna, potem pa od vsake osebe po pol goldinarja in na vrh še kaj darovati, — to je vendar od več. Ribič sicer pravi, da je ta cena od gospóske potrjena; zna biti, — ali to je gotovo, da s takim ravnanjem bodo ptujce le splašili, pa ne privabili.

Volitve so tedaj pri kraju. Kakor se vidi, je gorenjska stran, kar kmečke občine zadeva, še najbolj pošteno volila. Le škoda, da so se Dolinci dali preslepiti, in da so volili možá, ki je odločno v nasprotnem taboru. — Iz tega se vidi, da nekteri še zdaj ne vedó ali vedeti nočejo, kako važne so volitve in koliko je na vsakem glasu ležeče. Tó spoznajo in tudi sami čutijo, kako težavne, v marsikterem obziru nepriležne so vojaške, šolske in občinske postave, tega pa ne, da bi take može volili, ki bi jim v postavodajavnem zboru neprimerne postave prenaradili in jarem polajšali. Če tedaj namesto polajšanja še večja teža, namesto cerkvi prijaznih postav, še bolj nasprotné, če namesto mirú še večja zdražba iz novega državnega zbora pride, to bi se takim volilcem skoraj smelo privošiti, ko bi zraven tudi drugi ne trpeli. Zakaj je francoska dežela konec prejšnjega stoletja tako daleč zašla? Največi pregrešek je bil ta, da so ljudje v postavodajavni zbor brezverske, hudobne zastopnike poslali, ki so malo peščico poštenjakov prepili in postave kovali, katerih bi se bili še ajdje sramovali. — Ker bo v državnem zboru liberalna stranka, po volitvah soditi, večino imela, ni nič dobrega pričakovati od tega zbora. Med novimi poslanci je veliko mladih, to je takih, katerim dosedajne postavo še niso dosti

„liberalne“; zatorej se je bati, da boče eno tako čudno zagodli na Dunaju, da boče dobrega katoličana srce in ušesa bolele. In kdo bo nosil odgovornost? V prvi vrsti tisti, ki svoje glasove brezverskim in breznačajnim poslancem dajo.

† **Gorenjsko.** (*Kmet in šolske postave.*) Ko je šolska postava našega deželnega zbora po večkratnem prenavljanju vendar bila potrjena, niso zamogli liberalni listi zakrivati svoje nejevolje, ker so nekteri zoper te postave kako besedico spregovorili. Zdaj pa, ko se splošna nejevolja širi zavoljo slabega napredka (*Probatum*), zavoljo šolnine in povikšane plače učiteljev, zavoljo vednih pisarij in sej, zdaj ko se globa naklada staršem, če šestletnih otročičkov uro, ali dve ure hoda v šolo ne pošiljajo, zdaj zvrtačijejo uradniki vse na narodne poslance, češ, ti so take postave naredili. — Nedavno so bili poklicani nekteri možje k nekemu okrajnemu glavarju, ker niso svojih šestletnih otrok čez hribe in doline pol drugo uro daleč v šolo pošiljali. Nič niso pomagale prepričevalne besede pametnega očeta, da ni mogoče tako majhnemu otroku v slabem vremenu in po zimi v šolo hoditi, da ni mogoče zmeraj spremljevalca mu dajati: — obsojeni so bili po 2 gl. globe. „Jest nisem postave delal, — se odreže okrajni glavar, saj so jo delali poslanci, ki ste jih vi volili.“

Jaz mislim, da hoče okrajni glavar, ki se je letos o delovanju za Apfalterna posebno odlikoval, s temi ljudmi zaupanje vzeti do narodnih poslancev, da hoče že za prihodnje volitve vodo na svoj mlin obračati, če bo deželni zbor razpušen. To je gotovo, da bomo ljudi še veliko težje na svojo stran dobili, če se tako hudobno govorjenje med nje razširi. — Menda okrajni glavar noče vediti, da je deželni zbor naredil šolsko postavo, ktere bi ljudstvo skoraj ne čutilo, da pa ona na Dunaju ni potrjena bila, dokler je ni prestrojil po novem kopitu? Kdo je toraj temu kriv, da nimamo take šolske postave? Ali ne tista liberalna stranka, ktera meni, da v Avstriji ne more biti napredka, če se ne dela vse po pruskem kopitu?

Kolikor se zdaj previdi, bo nejevolja vsaj tako dolgo rastla, dokler se šolnina ne odpravi. Župani se ne bodo hotli vsaki mesec z ljudmi puliti in sovraštva si nakopavati, in ljudje bodo kljubovali, — razdraženost bo rastla. Ni se nam pa potreba kmetu čuditi; zavoljo omenjenih vzrokov, in ker učitelji še za orgljanje posebej veliko plačo tirjajo, kmet ravno šolsko postavo bolj čuti, kakor drugo. Zato se že zdaj glasi, in se bo zmeraj bolj glasilo: Šolnina naj se odpravi! V mestnih okrajih se že govori, da hočejo soseske prošnjo poslati v tej zadevi do deželnega zbora.

Iz Vozenice, 3. novembra. (*Volitve za trge in mesta.*) Večih bedarij še ni bilo videti, kakor so jih naši in Marenberški (Mrhovčanski) tržani dan volitve doprinali. Mislili bi si lahko, da se nam pust s svojimi norijami bliža. Že predvečer je naš predstojnik od hiše do hiše letal ter zapovedoval, da se ima vsak, bodi si volilec ali ne, jutrnjih volitev vdeležiti. Volilnega dne jutro so koj po polnoči začeli strašno streljati z možnarji ter so streljali do belega dne, dokler niso Marenberžani z godbo prišli in naših purgarjev seboj vzeli. Po volitvi so Marenberžani vzeli nekemu kmetu kljuse, na-nj posadili godca ter tako ga v slovesnem sprevodu peljali po volilnem mestu Slovenjem gradcu med ploskanjem in smehom čevljarske in krojaške mladeži. S tim so hoteli zasmehevati nasprotnega kandidata Reuterja in njegove volilce, ker polunemci so mislili, da be-

seda: Reuter, pomeni: jezdeca. Bog se usmili take omike in tržanske inteligencije. Utegne se tudi sodnija kaj s tem opraviti dobiti.

Iz Ptuja 8. novembra. Naša čitalnica se zmirom krči, ud za udom odpada; in zdaj misli še odstopiti Ptujski dr. Ploj razkačen, ker je pri volitvah tako sramotno propadel! Ta mož se je bahal: „Ako mene izvoli čitalnica za svojega predsednika, bo živela, in če pogine“. Pa če ji tudi Vi hrbet obrnete, čitalnica bo vendar še obstala. S tem činom zopet pokažete, koliko ste vredni za Slovence in katoličane.

Iz Dolnjega Zemona v Ilir. Bistriškem okraju, 4. novembra. Mili „Slovenec“! tudi iz naše vasi, ki že meji z Istro, poroči svetu nekaj novic, dasi ne kaj veselih. Na vsih Svetnikov večer so se neki lopovi zbrali, in ker je luna lepo svetila, šli so na njivo našega poštenega župana, kteremu so vse zelje na drobne koščke razsekali. Tudi so mu eno okno vbili, in en oreh spodrezali. Razmesarili so nadalje tudi podžupanovo njivo, poštenemu možu pa, ki je bil popred župan, razsekali so dilj za kakih 20 goldinarjev, in žugajo, da mu bodo tudi še trte porezali. To pa počenjajo zaradi tega, ker jim je sedanje županstvo prepovedalo po polji ovce pasti, da bi velike te čede ozimine ne pokončale. Ker se je nek pastir pred drugim hvalil, da o tem hudodelstvu on vé, bode se tožba proti tem hudobnežem napela. Naj bi slavno glavarstvo v Postojni strogo in najojstrejše proti tem prederznežem postopalo! Taka omika tedaj in brezverska svoboda v današnjem svetu cvete, ker se verske resnice ljudem iz srca kradejo, da se hudobija ložej kopiči.

Domače stvari.

(*Kupčijska zbornica*) je 8. m. volila poslanca za deželni zbor Kranjski, izvoljen je Postojnski župan Lavrenčič, s 13 glasovi. G. Karl Luckmann je dobil 8 glasov, g. Kušar pa 2. Gospod Lavrenčič je iskren rodoljub, ki se nepremakljivo drži našega starega gesla: „Vse za vero, dom, cesarja“. Vlada se je po izidu volitev za deželni zbor zopet lahko prepričala, da nismo tako slabi, kakor bi nas bila sodila po državnih volitvah. Propadli smo, ker smo bili razdvojeni, a složni in edini zmagamo, še v nemškem Kočevju! To naj pomislijo vsi pravi rodoljubi in delajo na to, da se složnost in edinstvo povrne med nas.

(*Odbor „Slovenske Matice“*) izvolil je v zadnji seji gosp. profesorja Tuška za tajnika, ter ob enem določil, da bode občni zbor Slovenske Matice meseca januarja 1874. l.

(*Deželni odbor*) je sklenil petindvajsetletnico cesarjevega vladanja obhajati s slovesno sv. mašo, ki se bode 2. decembra v stolni cerkvi pela.

(*Liberalno omikovanje.*) Ako kak slikar hoče naslikati togoto v zvezi z ošabnoštjo, naj popred prebere nekatere številke „Laib. Schulzeitunge“. Kaj tako prevzetno-zagrizenega pa nismo kmali videli, kakor je številka 20. tega šolskega lista. Ker po volitvah vse liberalstvo psuje, je menil ta list, da tudi on mora svojo nalogo spolniti in nekatere kľofute podeliti. Saj jeza se drugač ne vtolaži. Kľofuto „klerikalizmu“, ker brez klerikalstva bi on in njegovi tovarši še danes v hosti medvedje lrušice gradili; — kľofuto „staroslovencem“, ker ti so učiteljstvu plačo zvišali; — kľofuto „mladoslovencem“, ker ti so jim sladkih besed govorili in pisali; — najbolj osmojeno zausnico gosp. M. Močniku, ker ta jim je kakor

od cele dežele spoštovan katoliški poštenjak prav hudo na poti, — te kľofute: pa je naloga dovršena.

„Originelni“ psovalec ima pa tudi z nekterimi drugimi liberalnimi časniki vred še to slabost, da brez psovanja z „mežnarji“, in s „kuharicami“ bi še zabavljati ne znal. In pri tem se mu je primerilo nekaj „človeškega“: ker so mu namreč vedno „kuharice“ med zobmi, jih je vtaknil tudi v katoliško-politiško družbo. Počastil je namreč dr. Šterbenca za predsednika „kuharskega društva“. Ali je mogoče, da vedni zvečivec vstave ne vé, da pri „politiških“ društvih kakor malo liberalne dame, tako tudi zaničevane „kuharice“ prostora nimajo?

Sicer naj sodi vsak previdni čitatelj sam, koliko zmožen je za „omikovanje“ katoliških gg. učiteljev šolski list, kteri tako grdobno sovraži in zasramuje katoliško reč, — kteri mrgoli najbolj surovih psovanj, da bi bilo misliti: Luter je iz groba vstal! Slovensko „učiteljsko društvo“, pravi, naj bi se imenovalo kje: „Učiteljska podružnica sv. katoliškega društva v Ljubljani“, ali pa: „Cerkovniško društvo“, češ, da bi rado „vse slovenske učitelje spravilo v mreže ultramontanstva!“

No, katoliški gospodje učitelji! ali vidite, kakošne „omikovalce“ imate v središu Slovenije, kako po „očetovsko“ se skrbi za Vašo „omiko“ v beli Ljubljani?

(*Slovensko gledišče*) je bilo v saboto 8. t. m. lepo obiskano. Prva igra v dveh djanjih: „Nevarnost je v odlogu“, je salonska igra po francoski lahki šegi, a za naše razmere nepriemerna, toraj našemu občinstvu — rekli bi — ne dosti razumljiva. Tudi je predolga in voditeljev svinčnik bi ji ne bil nič škodoval. Igrala se je prav dobro. V prvi vrsti omenimo gospodičine Podkrajšekove; kakor vselej, je tudi zdaj dobro igrala, toda — naj nam ne zameri — za mater tacega sina, kakor je bil baron Albert (gospod Schmidt), se nam je vendar-le premlada zdela. Podpirali so jo v igri prav vrlo: Gospodičini Jamnikova in Gornikova in gospodje Nolli, Schmidt in Kocelj; zadnjega naloga je bila tim teža, ker jo je izpeljal v prekratku in preozkem fraku, kar pa ni njegova, marveč krojačeva krivda. — Opereta „Tihotapec“ (menda „Schmuggler“) je neko staro delo Offenbacha, predmet brez vse zanimivosti; Nemci so jo že davno v koš vrgli, a dramatično društvo jo je našlo in pokazalo občinstvu — za en večer! Vsaj ne želimo si ne, da bi jo še kdaj videli in slišali. Razen pivske pesmi ni ne enega motiva, ki bi se ušesu prikupil, tudi je kompozicija brez vse vrednosti. To tim bolj obžalujemo, ker je nastopila v nji nova pevka, gospodična Piskarjeva v jako ne hvaležni nalogi. Gospodičina ima lep in obširen, posebno v globočini jako prijeten in poln glas ter kaže veliko šole. Občinstvo jo je pri nastopu s ploskanjem sprejelo. Gospa Odijeva je pela in igrala hvalevredno, posebno v dvo-spevu z gospodično Piskarjevo. Gospod Kajzel, tretji v zvezi, je igral kakor navadno, drastično in šaljivo, a peti ga nismo slišali še nikdar tako tiho; nekteri trdijo, da celó pel ni. — Zopet nam je resna beseda do odbora dramatičnega. Kakor se vidi iz predstav, si novo voljeni odbor svoj posel prav lahek dela, prepustajoč vse skrbi neutrudljivega gosp. Nolli-ja. Zakaj so se dali gospodje voliti, ako nočejo hoditi k sejam? Razen dveh ali treh odbornikov so vsi taki, ki „nimajo nikoli časa“; naj gledajo, da ne spravijo tudi dramatičnega društva pod zemljo, kakor so spravili že marsikako koristno in potrebno napravo.

(„Beseda“) v čitalnici 9. t. m. odprla nam je lep izgled na predpustni čas; po tem, kar se nam je prvi večer ponudilo, smemo upati, da se bo vrnila nekdanja slava čitalničnih „besed“, da bodo postale prave duševne večerje. Gospod Šantel, komaj par tednov pevodja, je pokazal že zdaj, da kaj zna in da ima trdno voljo. Moški zbori, močni in trdni, držali so se vrlo, lepo vbrano. Gospod Kocelj je pel samospjev kovača iz opere „Waffenschmied“ z občno pohvalo, posebno prijetno sta donela glasa gospodičin Piskarjeve in Namrétove v dvospevu; prva je pokazala, da je res boljša pevska moč, kakor pa se je mogla v gledišči pokazati.

Gospod Šantel se je skazal jako vrlega in izurjenega godca na violončelu, gospod Ravnikar pa je pričel besedo s primernim nagovorom. Občinstvo, katerega je bilo lepo število, je bilo z besedo jako zadovoljno in nekatere točke morale so se po vzburnem zahtevanju ponavljati. Le tako naprej in čitalnica bo kmalu zopet središče slovenskega sveta.

(Katoliško-politično društvo) je imelo 9. t. m. svoj navadni mesečni shod, o katerem hočemo v prihodnjem listu več povedati.

(Omrela) čisto nova je najdena; kdor jo je zgubil, naj se za njo oglasi na Bregu hiš. št. 192, pri gosp. Šolmajerju.

Razne novice.

(Duhovsko podporno društvo) bode imelo svoj prvi občni zbor meseca januarja 1874. l., ko bode zborovala tudi „Slovenska Matica“.

(Misijonar g. Janez Žužek,) ki je bil pred nekaj meseci prišel v Lašice svoje stariše obiskat, piše iz New-Yorka, da je po trinajst dnevni vihar ni vožnji čez morje 16. oktobra zopet srečno došel na novi svet.

Dne 3. t. m. bil je ob 7. uri zvečer v Knežaku požar, že drugi v letošnjem letu, kateri je vpepelil 2 hiši z dotičnimi gospodarskimi poslopji in z vsem, kar je bilo v njih. Vsa poslopja so bila zavarovana pri banki „Sloveniji“, ktera je dala škodo preceniti že 6. t. m. Občno zahvalo pri gašenju zaslužita Karol Fatur in Jože Košir iz Zagorja.

(Vodstvo južne železnice) je prestavilo enega najhujših agitatorjev proti grofu Hohenwartu, po imenu Zabreda, v Inšpruk na Tirolsko. Prav tako! kdor podkopa mir in slovo v domovini, domovine ni vreden.

(Železnica) med Reko in Karlovcem se je 5. t. m. vsled deževnega vremena blizo Svečaj tako znižala, da se je moral iz Karlovca prišedši vlak nazaj vrniti. Za silo so jo že drugi dan popravili, pa strokovnjaki pravijo, da se bo to še večkrat zgodilo in da v deževju in po zimi ne bo kaj varno voziti po ti železnici.

(Praška Politik) ima 42 tiskovnih pravd.

(G. Martin Korošic), fajmošter v Banjiloki, je od Novomeške sodnije zaradi neke pridige 6. t. m. obsojen na 6 mesecev težke ječe. Zoper to razsodbo rekuriral je na vikšo sodnijo.

(Počastenje.) Gospod vitez Švegelj, naš rojak in bivši generalni konzul v Carigradu, dobil je križec sv. Štefana in vsled tega je postal baron.

(Vojaška novica.) Nadlajtnant g. Pakiž postal je stotnik, a prestavljen je ob enem v Pazen (Pisino). Tako je zopet naroden častnik iz Ljubljane.

Poslano.

Ker „Slovenec“ v prilogi k svoji 7. številki, popravlja vest, ktero je prinesel v 5. številki, naj blagovoli v svoj list sprejeti resnico: 15. okt.

mi je bil vročen telegram št. 450 oddan v Gorici 15/10 1873 ob 12. uri 30 m. popoldne: „Si kaj telegrafal danes včeraj Sx belju é odgovori braz.“ Ker mi ta telegram ni bil jasan, odgovoril sem okoli 1 popoldne po telegrafu: „Kakor vse kaže, prišlo bo do ožje volitve med Tonklijem in Lavričem“ in 16. okt. okoli 8. ure sem naznanil, da, ker je Lavrič propadel, je še upanje, da Tonkli zmaga, akoravno „Sočani“ za Winklerja agitujejo.

Došli mi telegram mi je bil tako dolgo nejasen, dokler ne dobim 17. okt. od bivšega mi sošolca Stubelj-a list: „odpiši mi v naglici, je li avtentičen sledeči včeraj ob 10. uri došli mi telegram: „Nenadoma reč obrnila, nevarnost, da Lavrič zmaga, dajte glase Winklerju. Črv.“

Stubeljnu, akoravno sošolcu, že čez eno leto pisal nisem; kdaj sem zadnjič z njim govoril, ne spominjam se več. Da bi mu bil zamogel kaj takega sporočiti, moral bi bil vedeti, da je volilen mož, ali pa prepričan biti, da bo tisti dan v Gorici; toda ne eno in ne drugo mi ni bilo znano.

Glede zlorabe mojega imena pa: „reč odložena še ni zamujena“.

V Logih 3. nov. 1873.

Janez Nep. Črv l/r.,
vikar.

Poslano.

Slavno vredništvo!

Blagovolite sprejeti in priobčiti sledeče vrstice v pojasnenje dopisa v Slovenecu od 26. oktobra t. l. Dopisnik iz Trsta poroča med drugim tudi, da sem jaz pri volilnem shodu v Skednji govoril zoper kandidato g. dr. Lozerja. Gospod dopisnik ni bil ali dobro podučen, ali pa je moj govor napačno sodil. Pravo je, da je bilo jako težko kandidata, katerega v Skednji niso poznali, priporočati, zlasti ker so Skedenjci v celi okolici politično nar bolj zreli in imajo med seboj kmete, kateri so za Tržaški mestni zbor sposobni. Bila bi toraj velika škoda, ako bi se bil tam namesto domačega kmeta, ki vživa splošno zaupanje, postavil kandidat, katerega do takrat nobeden poznal ni, ker se tak gospod lahko v drugem kraju okolice porabi, kjer pomanjkuje za ta posel sposobnih domačinov. Nikdar pa jaz nisem govoril o ne-sposobnosti g. Lozerja, katerega nisem poznal. Proti natolcevanju pa, da sem samo zaradi g. dekana spodbijal g. Lozerjevo kandidato, moram očitno protestirati! Vsa okolica me pozna in mi lahko spriča, da nikdar nisem razpora delal in strank, ampak vedno le pospeševal narodno korist.

Spoštujem duhovščino in nikdar se nisem ganil iz pravega pota, ker poznam slabe nasledke razporov. G. dekanu v Skednji nisem nikdar osebno nasprotoval in tudi ne o kandidaturi g. Lozerja. Hvale vredno je, da ga je priporočal za kandidata, ker ga dobro pozna, in verjem, da je s tem hotel okolici koristiti. Jaz pa nisem nikdar o njem slišal, toraj mi ne more noben čitatelj v tem slučaju kaj očitati, posebno zato ne, ker sem povdarjal, da naj se zmožen škedenec v zbor spravi.

G. Lozer je, kakor sem precej potem zvedel, izvrsten mož, ki rad prevzame težko breme, boriti se z nasajenimi lahoni v zboru, zato sem ga priporočal in zanj agitiral v Rojanskem okraju, kjer upam, da ga bodo tudi volili.

Če sem pa jaz pri vsakem volilnem shodu bil, se vendar nisem nikdar samovoljno vsiloval temu, vselej sem bil povabljen z listnico, in sem se tudi vselej rad vdeleževal, ne gledé službe, ktera vsakega, ki pod c. k. perutnico stoji, zavezuje, se kolikor mo-

goče politike ogibati. Mene pa to nikdar ni zadrževalo; v lastno škodo in v nevoljo svojih predstojnikov sem žrtvoval svoje slabe duševne in materialne moči.

Da se delavec ne sodi po besedi, to bi moral gosp. dopisnik sam vedeti, kajti moje delo, ktero ima v colnem uradu najostrejšo odgovornost, mora vsakteri, ki me je le enkrat v uradu videl, na drug način soditi.

Na očitane pa, da sem ptujec in da bode okolica uboga, ako ji bom jaz kandidate stavil, moram le toliko odgovoriti, da si dopisavam z vsemi odločnimi možmi in da uživam veliko zaupanje. Pri stavljenju kandidatov pa nisem nikdar samovoljno koga priporočal in agitiral zanj, ampak vedno sem popraševal po mnenju odličnih mož iz okolice, na kateri podlagi sem potem vselej z vspehom delal.

Naj bo to v pojasnenje onega sumičenja; gosp. dopisniku pa posebno še zagotavljam, da bo g. dr. Lozer gotovo v mestnem zboru sedel, katerega bom z navzočnostjo na galeriji z odličnejšimi okoličani podpiral in lahonski stranki oponiral, kar se je dozdal jako pogrešalo.

Ivan Dolinar

na c. k. colnini v Trstu.

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji: Č. g. Žagar, ki je bil iz Vinic dekretiran v Adlešice, gre za kaplana v Knežak, g. Kobilca pa, ki je bil začasno v pokoji, za kaplana v Dolenjovas.

V goriški nadškofiji: V. č. g. Jožef Gabričič, doktor bogoslovja in špiritval v centralnem semenišču, je imenovan za suplenta bibl. ved. nov. zak.; prvostolni vikar č. g. dr. Ivan Flap, prevzame začasno stolico nrayne (theol. moral.), ker gre prof. dr. Evgenij Valussi kot državni poslanec na Dunaj. Č. g. Janez Visintin, duh. pomočnik v Fari, gre v Rudo za kaplana; na njegovo mesto pride č. g. Travisan Janez, duh. pomočnik v laškem št.-Petru. Č. g. Peter Utili, četertoletnik, gre za koop. v laški št.-Peter; novomašnik č. g. Blaž Bandel za kaplana v Ločnik. Č. g. Friderik Lenardič, novomašnik, gre za učitelja v zavod k gluhonemim v Gorici.

Telegrafične denarne cene

10. novembra.

Papirna renta 68.—. — Srebrna renta 72.90. — 1860letno državno posojilo 100.—. — Bankine akcije 9.28 — Kreditne akcije 206.—. — London 115.—. — Srebro 109.75. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleonsd'or —.—.

Denarstvene cene.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		67.50	67.85
5% renta v srebru		72.50	73.—
Srečke (lozi) 1854. l.		92.50	93.—
„ 1860. l., celi.		99.—	100.—
„ 1860. l., pol.		107.—	108.—
Premijski listi 1864. l.		133.50	134.—
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		89.50	90.50
Krajske, koroške in primorske po 5%		89.50	90.50
Ogerske po 5%		75.—	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%		74.—	74.50
Sedmogradske po 5%		73.—	73.50
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		937.—	939.—
Unionske banke		112.—	113.—
Kreditne akcije		204.50	205.—
Nižoavstr. eskomptne družbe		890.—	900.—
Anglo-avstr. banke		131.—	132.—
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		165.50	166.—
Tržaške „ 100 „ k. d.		—.—	—.—
„ 50 „ „ „		56.—	57.—
Budenske „ 40 gld. a. v.		23.50	24.—
Salmove „ 40 „ „ „		34.—	35.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „		23.—	23.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „		31.50	32.—
St. Genois „ 40 „ „ „		23.50	24.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		22.50	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „		24.50	25.—
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.46	5.47
Napoleonsd'or		9.12	9.18
Srebro		109.30	109.50

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.